

EIROPAS DATU AIZSARDZĪBAS UZRAUDZĪTĀJS

Kopsavilkums Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāja atzinumam par ES un ASV Privātuma vairoga pietiekamības lēmuma projektu

(Pilns šā atzinuma teksts angļu, franču un vācu valodā ir pieejams EDAU tīmekļa vietnē www.edps.europa.eu)

(2016/C 257/05)

Datu plūsmas ir globālas. ES jāpilda Līgumi un Eiropas Savienības Pamattiesību harta, kas aizsargā visas personas ES. ES ir jāveic visi nepieciešamie pasākumi, lai nodrošinātu tiesību uz privātumu un personas datu aizsardzību ievērošanu visās apstrādes darbībās, tostarp datu pārsūtīšanā.

Kopš 2013. gadā atklātībā nonāca informācija par novērošanas pasākumiem, ES un tās stratēģiskā partnere Amerikas Savienotās Valstis ir centušās noteikt jaunu standartu kopumu personas datu pārsūtīšanai no ES uz ASV komerciālos nolūkos, pamatojoties uz pašsertifikācijas sistēmu. EDAU tāpat kā Eiropas Savienības valstu datu aizsardzības iestādes atzīst, ka globālu, acumirkliģu un neparedzamu datu plūsmu laikmetā būtisks ir ilgtspējīgs tiesiskais regulējums datu pārsūtīšanai komerciālos nolūkos starp ES un ASV, kuras veido lielāko tirdzniecības partnerību pasaulē. Tomēr šajā regulējumā ir pilnībā jāatspoguļo kopīgās demokrātiskās un individuālās uz tiesībām balstītās vērtības, ko ES ir izklāstījusi Lisabonas līgumā un Pamattiesību hartā, bet ASV – ASV konstitūcijā.

Privātuma vairoga projekts var būt solis pareizajā virzienā, bet, mūsdiā, pašreizējā redakcijā tajā nav pienācīgi ietverti visi atbilstošie drošības pasākumi, lai aizsargātu ES iedzīvotāju tiesības uz privātumu un datu aizsardzību, kā arī attiecībā uz tiesisko palīdzību. Ir jāveic būtiski uzlabojumi, ja Eiropas Komisija vēlas pieņemt pietiekamības lēmumu. Konkrētāk, ES ir jāpanāk papildu garantijas attiecībā uz nepieciešamību un proporcionalitāti, nevis jāleģitimē ASV iestāžu ikdienas piekļuve pārsūtītajiem datiem, pamatojoties uz kritērijiem, kam ir juridisks pamats saņēmējvalstī, bet ne ES, kur tie ir apstiprināti Līgumos, ES nolēmusos un dalībvalstu kopējās konstitucionālajās tradīcijās.

Turklāt ļoti augstas savienojamības un dalīto tīklu laikmetā privāto organizāciju pašregulācija, kā arī amatpersonu apliecinājumi un saistības var būt būtiskas īstermiņā, bet ilgtermiņā ar to nepietīktu, lai aizsargātu personu tiesības un intereses, kā arī pilnībā apmierinātu tādas globalizētas digitālās pasaules vajadzības, kurā daudzas valstis patlaban ir ieviesušas datu aizsardzības noteikumus.

Tāpēc transatlantiskajā dialogā ir vēlams panākt ilgāka termiņa risinājumu, lai nodrošinātu, ka arī saistošos federālajos tiesību aktos ir skaidri un kodolīgi noteikti vismaz tiesību galvenie principi, kā tas ir citās ES nepiederīgās valstīs, par kurām veiktajā stingrajā novērtējumā ir atzīts, ka tās nodrošina pietiekamu aizsardzības līmeni, kuru Eiropas Savienības Tiesa (EST) savā spriedumā lietā *Schrems* skaidroja kā "būtībā ekvivalentu" standartiem, kas piemērojami saskaņā ar ES tiesību aktiem, un kuru 29. panta darba grupa definēja kā tādu, kas ietver datu aizsardzības "pamatprincipu būtību".

Mēs pozitīvi vērtējam, ka ASV iestādes ir uzlabojušas pārredzamību attiecībā uz gadījumiem, kad tiek piemērots izņēmums no privātuma vairoga principiem tiesībaizsardzības un valsts drošības vajadzībām un sabiedrības interesēs.

Tomēr, lai arī 2000. gada Lēmumā par "drošības zonu" valsts drošības garantēšanai nepieciešamā piekļuve formāli tika uzskatīta par izņēmumu, uzmanība, kas privātuma vairoga lēmuma projektā veltīta tiesībaizsardzības iestāžu un izlūkdienestu piekļuvei komerciālos nolūkos pārsūtītajiem personas datiem un šo iestāžu veiktai minēto datu filtrēšanai un analīzei, norāda, ka izņēmums var kļūt par normu. Konkrētāk, EDAU saistībā ar lēmuma projektu un tā pielikumiem norāda, ka, neskatoties uz jaunākajām tendencēm pāriet no neselektīvas vispārējas novērošanas uz mērķorientētākām un selektīvākām pieejām, sakaru izlūkošanas apmērs un to no ES pārsūtīto datu apjoms, kuri varētu tikt vākti un izmantoti pēc pārsūtīšanas un, jo īpaši, tranzīta posmā, joprojām var būt augsts un tādējādi tas paliek atklāts jautājums.

Lai gan šāda prakse var būt saistīta arī ar izlūkošanu citās valstīs un mēs atzinīgi vērtējam ASV iestāžu nodrošināto pārredzamību saistībā ar šo jauno parādību, ar pašreizējo lēmuma projektu šo ikdienas kārtību var padarīt par likumīgu. Tāpēc mēs aicinām Eiropas Komisiju raidīt spēcīgāku signālu, ka, ņemot vērā pienākumus, kas ES ir pildāmi saskaņā ar

Lisabonas līgumu, valsts iestādēm ir jāatļauj piekļūt komerciāliem nolūkiem pārsūtītiem datiem un izmantot tos, tostarp tad, kad tie ir tranzītā, tikai izņēmuma gadījumos un tad, ja tas ir nepieciešams noteiktiem sabiedriskas nozīmes mērķiem.

Runājot par noteikumiem attiecībā uz datu pārsūtīšanu komerciāliem nolūkiem, nav jācer, ka datu pārziņi pastāvīgi mainīs atbilstības modeļus. Un tomēr lēmuma projekts ir izstrādāts, pamatojoties uz spēkā esošo ES tiesisko regulējumu, kas 2018. gada maijā tiks aizstāts ar Regulu (ES) 2016/679 (Vispārīgo datu aizsardzības regulu (VDAR)) – mazāk nekā vienu gadu pēc tam, kad datu pārziņi pilnībā būs ieviesuši privātuma vairogu. Ar VDAR datu pārziņiem paredz un uzliek pienākumus, kas ir plašāki par privātuma vairogā izstrādātajiem deviņiem principiem. Neatkarīgi no galīgajām izmaiņām projektā, mēs iesakām Eiropas Komisijai vispusīgi izvērtēt nākotnes perspektīvas kopš tās pirmā ziņojuma, laikus noteikt attiecīgos pasākumus ilgāka termiņa risinājumiem, ar ko aizstāt privātuma vairogu, ja tāds ir, ar spēcīgākiem un stabilākiem tiesiskajiem regulējumiem transatlantisko attiecību uzlabošanai.

Tāpēc EDAU ir sagatavojis īpašus ieteikumus attiecībā uz privātuma vairogu.

I. Ievads

Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk “EST”) 2015. gada 6. oktobrī Lēmumu par “drošības zonas” pietiekamību⁽¹⁾ atzina par spēkā neesošu⁽²⁾. Eiropas Komisija 2016. gada 2. februārī panāca politisku vienošanos ar ASV par jaunu regulējumu attiecībā uz personas datu pārsūtīšanu – par “ES un ASV privātuma vairogu” (turpmāk “privātuma vairogs”). Eiropas Komisija 29. februārī publicēja projektu lēmumam par šā jaunā regulējuma pietiekamību (turpmāk “lēmuma projekts”)⁽³⁾ un tā septiņus pielikumus, tostarp, privātuma vairoga principus un ASV amatpersonu un iestāžu rakstiskus apliecinājumus un saistības. EDAU saņēma lēmuma projektu apspriešanai šā gada 18. martā.

EDAU vairākos gadījumos⁽⁴⁾ ir paudis savu nostāju par personas datu pārsūtīšanu starp ES un ASV un kā 29. panta darba grupas (turpmāk “DG29”) dalībnieks ir devis ieguldījumu minētās grupas atzinumā par lēmuma projektu⁽⁵⁾. DG29 ir paudusi nopietnas bažas un lūgusi Eiropas Komisiju izstrādāt risinājumus to kļedēšanai. DG29 dalībnieki sagaida, ka tiks sniegti visi atzinumā prasītie skaidrojumi⁽⁶⁾. ES un ASV iestādēm adresētajā 16. marta vēstulē⁽⁷⁾ 27 bezpeļņas organizācijas kritizēja lēmuma projektu. Eiropas Parlaments 26. maijā pieņēma rezolūciju par transatlantiskajām datu plūsmām⁽⁸⁾, kurā Komisija aicināta apspriest ar ASV administrāciju turpmākus privātuma vairoga vienošanās uzlabojumus, ņemot vērā tā pašreizējos trūkumus⁽⁹⁾.

EDAU kā ES likumdevēju neatkarīgs padomdevējs, kā noteikts Regulā (EK) Nr. 45/2001, patlaban sniedz ieteikumus procesā iesaistītajām pusēm, jo īpaši, Komisijai. Šie padomi ir gan principiāli, gan pragmatiski, lai proaktīvi palīdzētu ES sasniegt tās mērķus ar atbilstošiem līdzekļiem. Ar tiem papildina un uzsver dažus, bet ne visus DG29 atzinuma ieteikumus.

⁽¹⁾ Komisijas 2000. gada 26. jūlija Lēmums 2000/520/EK atbilstīgi Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai 95/46/EK par pienācīgu aizsardzību, kas noteikta ar privātuma “drošības zonas” principiem un attiecīgajiem visbiežāk uzdotajiem jautājumiem, kurus izdevusi ASV Tirdzniecības ministrija (paziņots ar dokumenta numuru C(2000) 2441) (OV L 215, 25.8.2000., 7. lpp.).

⁽²⁾ 2015. gada 6. oktobra spriedums lietā C-362/14 *Maximillian Schrems/Data Protection Commissioner* (turpmāk *Schrems*).

⁽³⁾ Komisijas Īstenošanas lēmums XXX atbilstīgi Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai 95/46/EK par pietiekamu aizsardzību, ko nodrošina ar ES un ASV privātuma vairogu, tas ir pieejams: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/files/privacy-shield-adequacy-decision_en.pdf

⁽⁴⁾ Skatīt Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāja 2014. gada 20. februāra atzinumu par Komisijas paziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei “Uzticēšanās atjaunošana datu plūsmām starp ES un ASV” un Komisijas paziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei “Par “drošības zonas” darbību no ES pilsoņu un uzņēmumu, kas veic uzņēmējdarbību ES, viedokļa”, kā arī EDAU liecību EST sēdē saistībā ar *Schrems* lietu, tā pieejama: https://secure.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/Consultation/Court/2015/15-03-24_EDPS_Pleading_Schrems_vs_Data_Commissioner_EN.pdf

⁽⁵⁾ 29. panta darba grupa atzinumā Nr. 1/2016 par ES un ASV privātuma vairoga pietiekamības lēmumu (WP 238), tas pieejams: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2016/wp238_en.pdf

⁽⁶⁾ Skatīt arī programmatisko runu, ar kuru Apvienotās Karalistes informācijas komisārs *Christopher Graham* uzstājās Starptautiskās Privātuma profesionāļu asociācijas (IAPP) 2016. gada Eiropas datu aizsardzības uzlabošanas konferencē Londonā. Runa (video formātā) ir pieejama: <https://iapp.org/news/video/iapp-europe-data-protection-intensive-2016-christopher-graham-keynote/>

⁽⁷⁾ *Access Now* un 26 citu NVO parakstītā vēstule 29. panta darba grupai un citām iestādēm.

⁽⁸⁾ Eiropas Parlamenta 2016. gada 26. maija rezolūcija par transatlantiskajām datu plūsmām (2016/2727(RSP)).

⁽⁹⁾ Eiropas Parlamenta 2016. gada 26. maija rezolūcijas par transatlantiskajām datu plūsmām (2016/2727(RSP)) 14. punkts.

Lēmuma projektā redzami vairāki uzlabojumi salīdzinājumā ar Lēmumu par “drošības zonu”, jo īpaši, attiecībā uz komerciālos nolūkos veiktas datu apstrādes principiem. Attiecībā uz valsts iestāžu piekļuvi datiem, kas pārsūtīti saskaņā ar privātuma vairogu, mēs arī atzinīgi vērtējam Tieslietu departamenta, Valsts departamenta un Nacionālās izlūkošanas direktora biroja pirmreizējo iesaisti sarunās. Tomēr progress, kas panākts salīdzinājumā ar agrāko Lēmumu par “drošības zonu”, nav par sevi pietiekams. Pareizais standarts nav lēmums, kas iepriekš atzīts par spēkā neesošu, jo pietiekamības lēmums jābalsta uz pašreizējo ES tiesisko regulējumu (konkrētāk, pašu direktīvu, Līguma par Eiropas Savienības darbību 16. pantu, kā arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7. un 8. pantu, kā to interpretējusi EST). Ar ES Vispārīgās datu aizsardzības regulas (turpmāk “VDAR”) ⁽¹⁾ 45. pantu būs noteiktas jaunas prasības datu pārsūtīšanai, pamatojoties uz pietiekamības lēmumu.

Pagājušajā gadā EST apstiprināja, ka robežvērtība pietiekamības novērtēšanai ir “ekvivalence pēc būtības”, un pieprasīja stingru novērtējumu atbilstoši šim augstajam standartam ⁽²⁾. Lai panāktu pietiekamu aizsardzību, nav obligāti jāpieņem regulējums, kas ir identisks ES spēkā esošajam regulējumam, bet Privātuma vairogam un ASV tiesību sistēmai kopumā ir jāaptver visi ES datu aizsardzības regulējuma galvenie elementi. Tādēļ ir jāveic gan tiesību sistēmas vispārējs novērtējums, gan ES datu aizsardzības regulējuma vissvarīgāko elementu izpēte ⁽³⁾. Mēs uzskatām, ka novērtējums ir jāveic galvenajos vilcienos, ievērojot šo elementu būtību. Turklāt, ņemot vērā Līgumu un Hartu, būs jāapsver tādi īpaši elementi kā neatkarīga pārraudzība un tiesiskā aizsardzība.

Šajā saistībā EDAU apzinās, ka daudzas organizācijas Atlantijas okeāna abās pusēs gaida minētā pietiekamības lēmuma iznākumu. Tomēr, ja EST to atkal atzīs par spēkā neesošu, šāda sprieduma sekas datu subjektiem juridiskās nenoteiktības un sloga ziņā, jo īpaši, mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, var būt iespaidīgas. Turklāt, ja lēmuma projektu pieņem un pēc tam EST to atzīst par spēkā neesošu, jauna pietiekamības vienošanās ir jāapspriež saskaņā ar VDAR. Tāpēc mēs iesakām uz nākotni orientētu pieeju, ņemot vērā, ka gaidāmais VDAR pilnīgas piemērošanas termiņš ir divi gadi no šā brīža.

Lēmuma projekts ir būtisks ES un ASV attiecībās pašlaik, kad tās veic sarunas arī tirdzniecības un investīciju jomā. Turklāt daudzi no mūsu atzinumā apsvērtajiem elementiem ir netieši saistīti gan ar privātuma vairogu, gan ar citiem pārsūtīšanas instrumentiem, piemēram, saistošajiem uzņēmumu noteikumiem (turpmāk “SUN”) un līguma standartklauzulām (turpmāk “LSK”). Tam ir arī nozīme visā pasaulē, jo daudzas trešās valstis cieši sekos tam uz jaunā ES datu aizsardzības regulējuma pieņemšanas fona.

Tāpēc mēs atbalstām vispārēju risinājumu datu pārsūtīšanai ES un ASV starpā ar noteikumu, ka tas ir pietiekami visaptverošs un spēcīgs. Tādēļ ir jāveic būtiski uzlabojumi, lai nodrošinātu mūsu pamattiesību un brīvību ilgtspējīgu ievērošanu ilgtermiņā. Ja lēmumu pieņem pēc Eiropas Komisijas pirmā novērtējuma, tas ir laikus jāpārskata, lai noteiktu attiecīgus pasākumus ilgāka termiņa risinājumiem privātuma vairoga aizstāšanai ar spēcīgāku un stabilāku tiesisko regulējumu transatlantisko attiecību veicināšanai.

EDAU saistībā ar lēmuma projektu un tā pielikumiem norāda arī, ka, neskatoties uz jaunākajām tendencēm pāriet no neselektīvas vispārējas novērošanas uz mērķorientētākām un selektīvākām pieejām, sakaru izlūkošanas apmērs un to no ES pārsūtīto datu apjoms, ko varētu vākt pēc pārsūtīšanas un, jo īpaši, tranzīta posmā, visticamāk, saglabāsies augsts un tādējādi tas paliek atklāts jautājums.

Lai gan šāda prakse var būt saistīta arī ar izlūkošanu citās valstīs un mēs atzinīgi vērtējam ASV iestāžu nodrošināto pārredzamību saistībā ar šo jauno realitāti, var uzskatīt, ka ar pašreizējo lēmuma projektu tiek leģitimēta šī ikdienas kārtība. Šim jautājumam ir nepieciešama ļoti rūpīga publiska demokrātiska izpēte. Tāpēc mēs aicinām Eiropas Komisiju raidīt spēcīgāku signālu, jo, ņemot vērā pienākumus, kas ES ir pildāmi saskaņā ar Lisabonas līgumu, iestādēm ir jāatļauj piekļūt komerciāliem nolūkiem pārsūtītiem datiem un izmantot tos, tostarp, tranzīta laikā, tikai izņēmuma gadījumos un ja tas ir nepieciešams noteiktiem sabiedriskas nozīmes mērķiem.

Turklāt jānorāda, ka būtiski paskaidrojumi saistībā ar indivīdu privāto dzīvi ES, šķiet, ir būtiskos sīkumos izklāstīti tikai ASV iestāžu iekšējās vēstulēs (piemēram, paziņojumi par sakaru izlūkošanas pasākumiem transatlantiskajos kabeļos, ja

⁽¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 27. aprīļa Regula (ES) 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) (OV L 119, 4.5.2016., 1. lpp.).

⁽²⁾ Schrems, 71., 73., 74. un 96. punkts.

⁽³⁾ Šī pieeja jau tika apsvērta vienā no iepriekšējiem DG29 dokumentiem datu pārsūtīšanas jomā (WP12: “Darba dokuments par personas datu nosūtīšanu uz trešām valstīm: ES datu aizsardzības direktīvas 25. un 26. panta piemērošana”, 1998. gada 24. jūlijs).

tādi ir) ⁽¹⁾. Lai gan mēs neapšaubām viņu atpazīstamo autoru autoritāti un saprotam, ka pēc publicēšanas *Oficiālajā Vēstnesī* un ASV oficiālajā vēstnesī *Federal Register* šos paskaidrojumus uzskatīs par “rakstiskiem apliecinājumiem”, pamatojoties uz kuriem veikts ES novērtējums, kopumā jānorāda, ka dažiem no tiem, ņemot vērā to nozīmību, pienāktos augstāka juridiskā vērtība.

Līdztekus izmaiņām tiesību aktos un starptautiskiem nolīgumiem ⁽²⁾ var izpētīt praktiskus papildu risinājumus. Mūsu atzinuma mērķis ir sniegt pragmatiskus ieteikumus šajā jautājumā.

IV. Secinājums

EDAU atzinīgi vērtē pušu centienus rast risinājumu personas datu pārsūtīšanai no ES uz ASV komerciālos nolūkos atbilstoši pašsertifikācijas sistēmai. Tomēr ir jāveic būtiski uzlabojumi, lai panāktu stingru, ilgtermiņā stabilu regulējumu.

Briselē, 2016. gada 30. maijā

Giovanni BUTTARELLI

Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītājs

⁽¹⁾ Skatīt, piemēram, skaidrojumus VI pielikuma 1. punkta a) apakšpunktā, ka Prezidenta politikas direktīva Nr. 28 (PPD28) tiktu piemērota datiem, ko ASV Izlūkdienestu apvienība savākusi no transatlantiskajiem kabeļiem.

⁽²⁾ *Schrems* lietas sēdē Eiropas Savienības Tiesā EDAU norādīja, ka “vienīgais efektīvais risinājums ir apspriest starptautisku nolīgumu, ar kuru nodrošina pietiekamu aizsardzību pret neselektīvu novērošanu, tostarp paredz pienākumus attiecībā uz pārraudzību, pārredzamību, tiesisko aizsardzību un datu aizsardzības tiesībām”, EDAU liecība 2015. gada 24. marta Tiesas sēdē saistībā ar lietu C-362/14 (*Schrems/Data Protection Commissioner*).